

ละนิตยไม้ได้

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราจะอรัมภบทก่อน เป็นความเข้าใจพื้นฐานก่อน แล้วเดี๋ยวจะย้อนกลับมาเรื่อง การปฏิบัติใหม่ วิธีการปฏิบัติ

ความเข้าใจของเรานี้ ความเข้าใจของเรา พวกเรานี้มีกิเลส มีกิเลสคือความเห็น จากจิตใต้สำนึกของเรา ทีนี้พอเราไปศึกษาธรรมะแล้วใช่ไหม ว่าธรรมะนี้เป็นของสงบ ธรรมะเป็นของร่มเย็น ใช่ไหม เขาพูดกันบ่อยเห็นไหม นิพพานคือสงบเย็นสงบเย็น เราก็คิดว่านิพพานก็คือห้องฟรีส ใจ นิพพานก็คือการแช่แข็งใจ ก็มันเย็นนี้ ใช่ไหม พอนิพพาน ปีบก็ตึงต้องนิ่ง ต้องอย่างนั้น

มันเป็นความเข้าใจ เขาไม่เข้าใจถึงจริตนิตยของคน จริตนิตยของคนนะ คุณสมมัย พุทธกาลนะ พระสันตกายนี้สงบเสงี่ยมมาก สงบเสงี่ยมมากจนพระด้วยกันเข้าใจว่าเป็น พระอรหันต์นะ แล้วไปถามพระพุทเจ้าว่า พระองค์นี้เป็นพระอรหันต์หรือเปล่า พระพุทเจ้าบอกไม่ใช่หรือ พอไม่ใช่ท่านก็เรียกมาเลยแล้วเทศน์ไป พระสันตกาย พิจารณา

ความสงบเสงี่ยมนี้มันเกิดจากจริตนิตย นิตยแต่เดิมนี่เคยเป็นราชสีห์มา ๕๐๐ ชาติ เคยเป็นเสือมา เคยเป็นอะไรมาเห็นไหม คุณเคยเป็นอะไรมา นี่ในตามเวลาที่เวลาองค์สมเด็จ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดถึงธรรมวินัยนะ เวลาเรื่องธรรมนี้ เรื่องอดีตชาตินี้ ใ้พวกกู เวลากินแล้วมันนอน พวกก็เกียจหลังยาว ใ้พวกนอนจมๆ นี่พวกกู เกิดมาจากกู

นี่ไง สิ่งนี้เวลาเราเกิดมา พูดถึงว่าพันธุกรรมทางจิต พอพันธุกรรมทางจิตเข้ามา จริตนิตยเป็นอย่างไร มันจะออกมาเป็นอย่างนั้น นี่พันธุกรรมทางจิต นี่เห็นไหมเวลาเกิด จากพ่อแม่ เวลาเกิดมาจากพ่อแม่ นี่ DNA จากพ่อแม่ทั้งนั้นเลย ลูกนี่ไปตรวจดี DNA ของ พ่อแม่ทั้งหมดเลย แต่ DNA ทางจิตมีใหม่ DNA ทางความรู้สึกนี่มีใหม่

ไอ้ที่มันอยู่ที่วาสนา อยู่ที่บุญที่กรรมนะ ถ้ากรรมดี พ่อแม่ขณะที่ไข่สุกนี้เห็นไหม ขณะที่จิตมันจะมาเกิด การกำเนิด ๔ กำเนิดจากโอปปาติกะคือกำเนิดเลย กำเนิดเป็น เทวดา อินทร์ พรหมในโอปปาติกะ เกิดแล้วโตเลยไม่มีเด็ก เกิดในโอปปาติกะ เกิดในไข่ เห็นไหม เกิดในไข่ เกิดในน้ำคร่ำ พวกสัตว์ เกิดในครรภ์

นี่การเกิดเห็นไหม ขณะการเกิดนี้ เพราะการเกิดนี้เห็นไหม เวลาเขาทำกิฟต์กัน เห็นไหม เขาทำกิฟต์ทำโคลนนิ่ง เขาต้องเอาเนื้อเอื่อมมา แล้วทำนิวเคลียส เพื่อจะให้จิตมัน ปฏิสนธิ ถ้าไม่มีจิตปฏิสนธิ นี่ไงพันธุกรรมทางจิต ไอ้จิตตัวนี้ ตามจิตนิสัยไอ้จิตตัวนี้ มันเวรกรรมของใครเห็นไหม

พระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย พร้อมมาตลอด นี่คำว่าอสงไขย แล้วเวลาพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมนี้มีหนึ่งเดียว เอกนามกิง จะตรัสรู้สอง ไม่ได้ จะซ้อนไม่ได้เลยเพราะมันเกิดได้ยากมาก นี่ซ้อนไม่ได้เลย เราจะบอกว่าอำนาจ วาสนาพระพุทธเจ้าขนาดนั้นไง

ฉะนั้นเวลาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกนี้ เวลาพูดถึงพระอรหันต์ ท่านพูดถึงกิริยาของพระพุทธเจ้า เพราะพระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์หรือเปล่า เป็น ! เห็นไหม แล้วนี่พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาล มันมีในสมัยพุทธกาลเห็นไหม เป็นพระอรหันต์ แต่เป็นนิสัย เวลาเจอใครเรียกไอ้ถ้อย ไอ้ถ้อย พูดคำนี้ นะ ก็เหมือนกับเราเรียกไอ้นี้ เอ๊ะ ! ทำไมพระพุทธไม่เรียบริ้อยเลย นี่เรียกไอ้ถ้อย ไอ้ถ้อย

วันนั้นมันมีโยม ฆราวาสเขาจะเอาคิปลีนีมาขาย ไปทำไร่ไข่ไหม เขามีถึงเวลา เขาเอามาขาย พอผ่านมานี้ พระนี่เขารู้จักมั้ง เขาเรียกไอ้ถ้อยจะไปไหน อันนั้นฆราวาสคนนั้นที่จะมาขายคิปลี ด้วยความโมโหก็โกรธ อยู่ดีๆ มาเรียกไอ้ถ้อยได้อย่างไร เพราะสมัยโบราณคำพูดเขาจะสละสลวยมากนะ คำพูดของเขานี้เขาจะนุ่มนวลมาก บอกเรียกไอ้ถ้อยไปไหน โยมเขาโกรธ เขาก็ว่า “ไอ้ถ้อยมึงก็ไปไหน” พูดถึงว่าพระ มึงก็ไอ้ถ้อยด้วยไง

ทีนี้สุดท้ายแล้วเรื่องมันก็ผ่านกันไป พอผ่านไปนะ พอไปถึงตลาดนัด เขาก็จะเอาสินค้าเขามาวางขาย ทีนี้สินค้าเขาก็เป็นคิปลี พอเปิดมาสินค้ากลายเป็นจี่หนูหมดเลย กลายเป็นจี่หนูหมดเลย พอกลายเป็นจี่หนูปั๊บ เพื่อนที่เขามาด้วยกัน พวกที่เป็นพ่อค้าด้วยกันเขาถามว่า นี่แล้วมันผ่านอะไรมาบ้าง ที่ผ่านมานี้มีเหตุอะไรบ้างถึงเป็นอย่างนี้ เขา

ก็นั่งทบทวนใจ อ้อๆ เจอพระองค์หนึ่ง เขามาเรียกว่าไอ้ถ้อย ก็ด้วยความโกรธก็บอกไอ้ถ้อยกลับไป

โยมคนนั้นเขาแนะนำให้พ่อค้าคนนี้ ให้กลับไปหาพระองค์นั้น ว่าให้ไปขอมา พอไปขอมาปั๊บนี้แล้วกลับมาละ พอขอมาเสร็จนี้ จี๋หนูกลับกลายเป็นคิปติเลย นี้อยู่ในพระไตรปิฎก

นี่ไง เราจะบอกว่า เวลาพูดถึงกิริยามารยาทนี่นะ เราก็พูดถึงกิริยามารยาทขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้นที่ละจริตนิสัยได้ ละกิเลสกับละจริตนิสัยมันต่างกันนะ จริตนิสัยคือความเคยชิน แต่ไอ้กิเลสคือความขัดข้องในหัวใจ ไอ้กิเลสคือความเศร้าหมอง คือความในหัวใจ

แต่กิริยาท่าทางนี่มันเป็นความเคยชิน มันเป็นคนเคยชินสิ่งนี้เห็นใหม่ นี่เขาเรียกจริตนิสัย เวลาเป็นนิสัย เวลาเราบัญญัติธรรมวินัยขึ้นมา ว่าพระอรหันต์จะมีกิริยาอย่างนั้นๆ ก็บัญญัติเป็นกิริยาของพระพุทธเจ้าไง เพราะพระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์หรือเปล่าเป็นพระอรหันต์

นี่พระอรหันต์ทั้งหมดใช่ไหม พระอรหันต์เวลากำหนดก็ต้องกำหนดองค์ที่ดีที่สุดใช่ไหม ทีนี้พ่อกำหนดว่าพระอรหันต์ กิริยาของพระอรหันต์ต้องเป็นแบบนี้ ถ้าเป็นอย่างนั้นปั๊บ มันก็ต้องกิริยาที่ละจริตนิสัยได้ แล้วเวลาละจริตนิสัย แล้วสันตกายนี้ไม่ได้เป็นพระอรหันต์เลย เป็นปุถุชนเลย เพราะคนมาเห็นว่า พระสันตกายนี้เป็น โอ้โฮ..สงบเสงี่ยมนอนิ่งไปหมดเลย กิริยายิ่งกว่าพระอรหันต์อีก จนพระด้วยกันก็เข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์เลย พอเข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์ แล้วก็ไปถามพระพุทธเจ้า

นี่เราจะบอกว่า ถ้าจริตนิสัย ละจริตนิสัย แต่นี่เป็นจริตนิสัยของเขา มันไม่ได้ละจริตนิสัย สันตกายนี้ นิสัยเคยเป็นราชสีห์ เคยเป็นเสือ ราชสีห์นี่เวลาจะออกหาเหยื่อ มันต้องมีสติพร้อมเห็นใหม่ แล้วเป็นอย่างนั้นอยู่ ๕๐๐ ชาติ นี่จริตนิสัยของเขา เขาเป็นอย่างนั้นด้วยความเคยชิน แต่กิเลสของเขาเต็มหัวเลย พระพุทธเจ้าเลยบอกว่า สันตกาย เธอไม่ใช่พระอรหันต์ จะเป็นพระอรหันต์ได้ต้องพิจารณากาย พระสันตกายพิจารณากาย คือพิจารณากายแยกกาย ม้างกาย

ที่นี้พอจิตใจเขาพร้อมอยู่แล้วใช่ไหม พอพระพุทธเจ้ามาเทศน์ถึงม้างกาย นั้นล่ะ พอฟังเทศน์นั้นล่ะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย จากที่เดิมไม่ได้เป็น พอเป็นขึ้นมาแล้ว ใจก็เป็นพระอรหันต์ด้วย เรื่องของความสงบเสงี่ยม เพราะนัยเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว เป็นราชสีห์มาก่อนอยู่แล้ว พอได้เป็นพระอรหันต์ด้วย มันยังสงบเสงี่ยมเข้าไปใหญ่ใช่ไหม

นี่พูดถึงผู้ที่สงบเสงี่ยม โดยจริตนิสัยมันเป็นธรรมชาติของมันอยู่แล้ว แต่ผู้ที่สร้างนะ ตัวอย่างเช่นพระสารีบุตร เวลาเมื่อกิจนิมนต์ ลูกศิษย์ไปด้วย เห็นกระโดดข้ามคลอง อืม.. ก็กิตติศัพท์กิตติคุณของพระสารีบุตรเห็นใหม่ กิตติศัพท์กิตติคุณนี้ พระอัครสาวกเบื้องขวา โอ้โฮ..มีปัญญาที่เป็นเลิศนะทางปัญญา เป็นเอกทัศคะนี่ปัญญาที่สูงที่สุด ทำไมกริยาอย่างนี้ มาฟ้องพระพุทธเจ้าไง พระพุทธเจ้าบอกว่าอดีตชาติเห็นใหม่ อดีตชาติ

นี่สันตกายอดีตชาติเป็นราชสีห์ แต่พระสารีบุตร อดีตชาติเคยเป็นลิงมา ความที่เป็นลิงมา นิสัยมันเป็นอย่างนั้น จิตใจมันเป็นอย่างนั้น แต่ความรู้สึกความคิดในหัวใจมันไม่มี มันไม่มีหรอก พระอรหันต์นะ เขาเรียกมีแต่กริยา ไม่มีเจตนา ถ้ามีเจตนาเห็นใหม่ มโนมิงปี นิพพินทะติ มโนสัมผัสเสปี นิพพินทะติ มโนคือสถานที่ตั้งแห่งความคิด

ถ้าจะมีเจตนา มันต้องมี เจตนาตั้งอยู่บนอะไร ถ้าไม่มีมโนนี้ มโนมิงปี นิพพินทะติ มโนมิงปี นิพพินทะติ มโนสัมผัส มโนคือตัวใจคือสถานที่ตั้ง ถ้าสถานที่ตั้ง เจตนามันมาจากไหน นี่เจตนามันไม่มี ทุกอย่างมันไม่มี มันทำออกมาด้วยความเคยชินใจ มันเป็นกริยาเฉยๆ เห็นใหม่

เวลาพระอรหันต์เห็นใหม่ นี่ภาราหะเว ปัญจักขันธา ชั้น ๕ เป็นภาระ ความคิด ความรู้สึกความนึกคิดของ ความนึกคิดโดยสะอาด ที่นี้ความนึกคิดอันนี้ คูตัวอย่างเช่น หลวงตา โครงการช่วยชาติมันมาจากไหนล่ะ โครงการช่วยชาติต้องวางแผนใหม่ นี่พระอรหันต์คิดออกมาเห็นใหม่ คิดออกมาในแง่บวกไป

ความนึกคิดอันนี้ คิดออกมาเพื่อเป็นความจรโลงโลก เพื่อเป็นความสงเคราะห์โลก แต่ไม่ได้คิดออกมาด้วยต้นหาความทะยานอยาก คิดเพื่อตัวของท่านเอง ท่านไม่ได้คิดอย่างนั้นนะ นี่พระอรหันต์มีแต่กริยาเห็นใหม่

ฉะนั้นพระอรหันต์มีแต่กริยา สิ่งทีกระโดดข้ามคลอง สิ่งที่ทำอะไร มันเป็นสัญชาตญาณ สัญชาตญาณของคนนี่นะ ถ้ามันมีของมันอยู่ ถ้ามันมีกิเลสอยู่ สัญชาตญาณ

นี่สัญชาติญาณดิบ นี่ขั้น ๕ เป็นภาวะ นี่เป็นภาวะคือว่ามันไม่มีสันดานดิบ ไม่มีกิเลส
 ตัณหาบวก แต่ถ้าเป็นปุถุชนนี้เขาเรียกว่าขั้นมาร ขั้นนี้ ความคิดนี้มีมาร มีมารมีอกุศล
 ครอบงำ

ขั้นมาร ขั้นเป็นมาร ขั้น ๕ นี่เป็นมารเลย สังขารเป็นมารใหม่ สังขารไม่เป็น
 มาร โอ้อโฮ..สังขารนี่ไม่เป็นมาร โช ! โมฆะบุรุษนี้สังขาร วางแผนเลย จะเอาตำแหน่งไป
 เอาตำแหน่ง อยากเป็นเจ้าของอวาสนะ อยากเป็นเจ้าของอวาส ! นี่ขั้นมาร คิดเพื่ออำนาจ คิด
 เพื่ออำนาจของตัวเอง แต่ถ้าเป็นภาระเห็นใหม่คิดเพื่อ นี่มันเป็นสัญชาติญาณ มันไม่ใช่
 ความคิดจากเจตนา ไม่ได้มีเจตนา ไม่มีผู้รับผิดชอบ ไม่มีผู้รับกรรมไป

ไม่มีเจตนา ไม่มีภพ ไม่มีตัวจิต ไม่มีมโน ถ้าไม่มีมโนนี้ สิ่งที่ทำโดยสัญชาติญาณ
 แต่ทำเพื่อคุณงามความดีเห็นใหม่ สิ่งนี้คือคุณงามความดี มันไม่มีเพื่อตัวตน ตัวตนไม่มี
 ทุกอย่างไม่มี แล้วไม่มีแล้วเอาอะไรมาพูด เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้
 ธรรมขึ้นมา ๔๕ ปีนั้นเอาอะไรมาพูด พูดสิ่งต่างๆ นี่ นี่มันเป็นสัญชาติญาณ
 สัญชาติญาณที่ว่าไม่มีสิ่งต่างๆ ไม่มีเลย แต่มี มีอะไร ก็ยังมีชีวิตอยู่ไป

สตูปาติเสตนิพพาน พระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่ อนุปาติเสตนิพพาน พระอรหันต์ที่
 ตายไปแล้ว ถ้าพระอรหันต์ที่ตายไปแล้ว นี่ สะ สะคือเศษส่วน สตูปาติเสตนิพพาน จิต
 เป็นนิพพานไปแล้ว คำนี้พูดเปรียบเทียบนะ เพราะเราต่อต้านตลอดว่าพระอรหันต์ไม่มี
 จิต จิตเป็นนิพพานไปแล้ว คือใจนี้เป็นนิพพานไปแล้ว พอเป็นนิพพานไปแล้วนี่มันเหลือ
 เศษ เศษคืออะไร เศษคือขั้น ๕ เศษคือภาวะ ธาตุ ๔ คือร่างกาย

จิตใจนี้พอเราพ้นจากเห็นใหม่ เวลาพระพุทธเจ้าจะนิพพาน เวลาเราฉันอาหาร
 ของนางสุชาดาถึงซึ่งกิเลสนิพพาน กิเลสในหัวใจตายแล้ว เราฉันอาหารของนายจุนทะ
 ถึงซึ่งขั้นนิพพาน ความจริงขั้นเป็นนิพพานได้ใหม่ ขั้นเป็นนิพพานไม่ได้หรอก มัน
 เป็นกิเลสนิพพาน มันนิพพานตั้งแต่ตอนกิเลสตาย

แต่ขั้นนิพพานท่านให้เห็นใจว่านี่ สตูปาติเสตนิพพาน คือพระอรหันต์ ใจที่เป็น
 พระอรหันต์แล้ว แต่ยังมีชีวิตอยู่ ยังมีร่างกายและความรู้สึกความนึกคิดนี้อยู่ แต่พอมัน
 ดับดับ ความรู้สึกนึกคิดนี้เห็นใหม่ สะ คือเศษส่วน เศษที่เหลือ เศษที่เหลือมีชีวิตอยู่

นี่ไง แล้วมันถึงเป็นความโศกดีของเรานะ เป็นความโศกดีของเราที่เราได้สัมผัส คือพระอรหันต์นี่ยังสื่อความหมายกับเราได้ แต่พอพระอรหันต์ตายตุมนี้ เป็น อนุปาทิสเสตนิพพาน ไม่มีธาตุ ๔ และขันธ ๕ เพราะธาตุ ๔ และขันธ ๕ เกิดจากกรรม อย่างพระพุทธรเจ้าเกิดเห็นใหม่ เวลาพระพุทธรเจ้าเกิด เกิดมาจากไหน เกิดมาจากแม่ แล้วเกิดมามีขันธ ๕ นี้เกิดมาจากกรรม

แล้วพอพระโมคคัลลานะเห็นใหม่ที่เกี่ยวไป เกี่ยวไปแล้วไปพักอยู่บ้านโยม บ้านโยมเขาพยายามจะถวายกาม ท่านไม่ยอมรับไง แล้วก็เพ่งโทษไป มันก็เลยแบบว่าหนอนออกทุกทวารไง แล้วก็จะไปช่วยเหลือเขา ช่วยเหลือเขาไม่ไหว เพราะกรรมมันหนัก ก็เลยไปเฝ้าพระพุทธรเจ้า บอกว่าอยากจะช่วยเหลือเขา

พระพุทธรเจ้าบอกว่ากรรมเขาหนักนะ หนักขนาดไหน หนักขนาดยิ่งกว่าแผ่นดิน แผ่นดินทำอะไร ตอนที่ก็เลยเหาะขึ้นไปไง เพื่อจะดูแผ่นดินก็เลยหลงทิศไปไง แล้วกลับมาเฝ้าพระพุทธรเจ้า มาถามพระพุทธรเจ้าว่า

อ้อ..ทำไมกรรมมันหนักขนาดนี้ กามให้โทษมากขนาดนี้ พระพุทธรเจ้าพูดคำนี้ ออกมาในพระไตรปิฎก

“โมคคัลลานะ เธอจะบอกว่านี่ผลของกามมันให้โทษอย่างเดียวไม่ได้ เพราะเรา ตถาคตก็เกิดจากกาม แต่เอากามมาทำคุณงามความดี”

เกิดจากกามเห็นใหม่ เกิดจากกาม เกิดจากพ่อแม่ พระพุทธรเจ้าก็เกิดจากกาม แต่พอเกิดมาแล้วเรามาทำคุณงามความดีไง แต่ถ้าเราเกิดมาจากกามแล้วเรายังฝักใฝ่ไป มันก็เป็นต่อไปเรื่อยๆ เห็นใหม่ เราเกิดจากกามเหมือนกัน

ทีนี้เราบอกว่า พอพูดถึงกามมันจะมีผลเสียหมดเลยเห็นใหม่ ถ้าผลเสียหมดเลยแล้วจะมีการเกิดได้อย่างไร นี่ไงธรรมะเป็นธรรมชาติไง ธรรมะเป็นธรรมชาติเพราะธรรมะเกิดนะ แล้วคนเกิดก็เกิดจากกาม ถ้าไม่มีกามคุณ ๕ กามคุณ ๕ เป็นเรื่องของโลกเห็นใหม่ กามคุณ ๕ จะถึงพรหมจรรย์ไม่ได้แล้ว แต่ถ้าเป็นเรื่องของกามคุณ ๕

นี่สิ่งต่างๆ เห็นใหม่ที่มันเกิดขึ้นมา เวลาพูดถึงสิ่งที่กรรมนี้พาเกิด ทีนี้พอกรรมพาเกิดขึ้นมาแล้ว มันถึงมีธาตุ ๔ และขันธ ๕ ทีนี้พอเราพิจารณาไปจนถึงที่สุดเห็นใหม่ที่สุดแห่งทุกข์ ธาตุ ๔ และขันธ ๕ นี้เกิดจากกาม ธาตุ ๔ และขันธ ๕ คือความคิดที่เกิด

จากจิต นี้เพราะอะไร เหมือนกับเทียนนี้เห็นไหม เราจุดเทียนนี้เทียนยังไม่ดับ เทียนยังอยู่
ก่อนดับ นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเทียนนี้ดับหมดไขใหม่ พอเวลาเทียนมันไขหมด เทียนมันเผา
ใหม่หมดไปก็หมดไปไขใหม่ คือชีวิตเราชั่วชีวิตหนึ่ง เวลาเผาใหม่ก็ตายไป

ทีนี้ พอเวลาเราพูดถึงชีวิตเผาใหม่ คือจิตนี้มันต้องสิ้นสุดกระบวนการของมันไป
ทีนี้พอเรามาศึกษาปฏิบัติ พอถึงครึ่งหนึ่ง เทียนถึงครึ่งเล่ม บางคนปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติ
ไม่ก็พรรษาก็ได้ เทียนเกือบทั้งเล่มเลยดับ เหลือเท่าไร ที่เหลือนี้คือเศษเห็นใหม่ เศษส่วน
เศษส่วนก็รองจนกว่ามันจะตายไป ทีนี้พอเศษส่วนอันนี้ ถ้าเป็นเทียนมันเผาเทียน เทียน
หมดเล่มก็คือความหมดเล่มนั้นไป แต่จิต จิตนี้มันอายุขัยก็เหมือนเทียนเล่มหนึ่ง เวลามัน
เผาหมดเล่มมันก็ตายไป แต่มันไม่หมดนี้สิ มันไปเกิดใหม่

ทีนี้พอเป็นพระอรหันต์ พอมันดับ พอถึงที่สุดแล้วกิเลสขาดหมดเลย เหลือเทียน
อยู่นั้นก็เหลือชีวิตนี้อยู่ เหลือชีวิตนี้อยู่ แล้วเราได้สัมผัสใจ เราได้สัมผัส เราได้ศึกษากับ
สิ่งที่ท่านรู้อันนี้ ความรู้อันนี้นั้น มันจะออกมาบอกเราว่าวิธีการอย่างไร

ความประสพ ถ้าไม่มีประสพการณ์ เป็นโศดาบัน เป็นสภิกาคา เป็นอนาคา เป็น
พระอรหันต์ขึ้นมา สิ่งนั้นคืออะไร สิ่งนั้นคือความจริง มันทำให้เทียนนี้ดับ ถ้าเทียนนี้ดับ
แล้ว เอาสิ่งนี้มาสั่งสอนเรา แล้วท่านยังมีชีวิตอยู่ คือสุอุปาทิสเสนิพพาน คือพระอรหันต์
ที่มีชีวิตอยู่นี้ ได้สื่อความหมายกับเรา

อันนี้เป็นคุณประโยชน์กับเราไหม มันเป็นคุณประโยชน์กับเรามหาศาลเลย แต่
คนไม่เข้าใจ คนไม่เข้าใจว่าสิ่งที่ท่านพูดมาเพราะอะไร เพราะมันเป็นธรรมเหนือโลก
ธรรมเหนือโลกคือว่าสิ่งนี้มันเป็นความมหัศจรรย์ แล้วเราเข้าใจได้ยาก แต่ถ้าเราพยายาม
ศึกษาเราพยายามปรับตัวเราเพื่อศึกษาสิ่งนี้ เราจะได้ประโยชน์กับสิ่งนี้มหาศาลเลย

นี่ในเวลาเราพูด เวลาเราอ่านพระไตรปิฎก อยากจะพบพระพุทธเจ้า อยากจะให้
พระพุทธเจ้าสอน แต่เวลามีครูบาอาจารย์ นี้เรารู้ได้อย่างไร แต่ถ้าผู้ที่ปฏิบัตินะเหมือนกับ
ทางวิชาการ ทางวิชาการใครศึกษาทางวิชาการใดมา พอพูดถึงทางวิชาการสิ่งนั้นเราจะ
เข้าใจได้ เราจะรู้ว่าคนนั้นพูดได้จริงหรือไม่จริง ผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินี้ เวลาครูบา
อาจารย์ท่านเทศน์เรื่องปฏิบัตินี้ โอ้โฮ..มันรู้ได้ละ มันเห็นร่องเห็นรอยไป

คู่มือเวลาหลวงตาท่านบอกนะ เวลาท่านฟังเทศน์หลวงปู่มนัสนี้ เวลาเทศน์หลวงปู่มนัสนะ โอ้โฮ..นิพพานนี้มีมือเอื้อมเอาได้เลยนะ โอ้โฮ..มันชัดเจนไง หลวงปู่มนัสน่าท่านพูดของท่านมา เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมานะ เราฟังคุณนะ แหม..เอามือนี่หยิบได้เลย พอหลวงปู่มนัสนเทศน์จบนิพพานปิดเลยนะ ปิดเลย เราคาดหมายไม่ได้แล้วเห็นใหม่ ผู้รู้จริงนี้ท่านบอกถึงเหตุการณ์ที่ท่านทำของท่านมา แล้วเราฟังแล้วเราพยายามพิจารณาของเราไป มันเหมือนกับนิพพานนี้หยิบต้องได้เลยเห็นใหม่ นั่นเกิดจากผู้รู้จริงเทศน์นะ

แต่ถ้าผู้ไม่รู้จริงเทศน์ล่ะ ไม่รู้จริงเทศน์นี้ ตาบอดจูงคนตาบอดไง เราก็ตาบอดนะ แต่เราศึกษาธรรมพระพุทธเจ้ามานะ เราพูดได้หมดเลย แต่พูดด้วยความสงสัยไง เพราะเราตาบอดใช้ไหม คนตาบอดบางคนก็แบบว่ามีความมองอาจกล้าหาญนะ คนตาบอดมีความกล้าหาญจะจูงพวกเราไปนะ แต่เขาตาบอด แต่เขามีความกล้าจูงไป โอ้เราก็ไปเชื่อเขาใช้ไหม เราก็ยอมให้เขาจูงนะ

โอ้โฮ.. โอ้เล่นงูกินหางนี้ แม่งูเอ๊ย เลื้อยไปก็เลื้อยมา นี่ไงก็จูงกันไป ก็คนตาบอดจูง แต่เขามีความกล้าหาญนะ แต่ความกล้าหาญนั้นมันมีจริงหรือเปล่าล่ะ มันเป็นไปได้จริงไหม

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเราที่เป็นความจริง โอ้โฮ..มันเห็นชัดเจน มันไปของมันได้ นี่พูดถึงกิริยาท่าทางไง เวลาพูดถึงว่าจะต้องเป็นอย่างที่เราคาดหมาย ไม่เป็นหรือกลิ้งกิริยานี้มันเป็นจริตนิสัยของท่าน แต่เราเอาตรงนี้สิ เอาตรงเนื้อหาสาระ เอาตามข้อเท็จจริง เวลาพูดออกมา ดีค่าอันนี้ออกว่ามันเป็นพูดอะไร เราปฏิบัติใหม่ๆ นะ เราก็พยายามหาทางของเรา

ปฏิบัติใหม่นี้หลวงตาท่านพูดอย่างนี้ การปฏิบัตินี้มียากอยู่สองขั้นตอน ขั้นตอนหนึ่งคือขั้นตอนเริ่มต้น มันมีดแปดด้านเลย แล้วขั้นตอนสุดท้าย ขั้นตอนสุดท้ายนี้มันจะไปเหมือนกับ มันจะแบบว่ามันหมดขั้นแล้วนี่ มันหมดการสืบทอดแล้วนี่ แล้วถึงตัวตนของตัวเองนี้ ต้องไปทำลายตัวเองตรงนั้น ตรงนั้นนี่ก็ยากอีกขั้นหนึ่ง นี่พอขั้นตอนแรกนี้มันยาก ท่านพูดอย่างนี้นะหลวงตาพูดบ่อย การปฏิบัติยากมีอยู่สองช่วง ช่วงหนึ่งคือขั้นแรกกับขั้นสุดท้าย ไปฟังเทศน์หลวงตาสี

ทีนี้คนอื่นฟังแล้วก็ฟังแบบว่า เข้าหูขวาทะลุหูซ้าย เข้าหูซ้ายทะลุหูขวาไป แต่เราฟังไปเราจับตลอด แล้วเรามาเทียบถึงเราเวลาปฏิบัติใหม่ๆ นี่ขั้นตอนแรก ทำอะไรไม่ถูก

เลย ทำอะไรไม่ถูกเลย ศึกษาหมาดเลย ครูบาอาจารย์เยอะเยาะไปหมดเลย แล้วทำอะไรไม่ถูกเลย สุดท้ายนะ สุดท้ายตอนนั้นได้แจกหนังสือธรรมะชุดเตรียมพร้อม พิมพ์ครั้งแรกเลย อยู่ในป่านะ เอาเข้าป่าไปด้วย อ่านวันละหน้า ห้ามกินหน้าหนึ่ง เพราะเดี๋ยวเกิดอ่านหมดแล้วมันไม่มีใครสอน

จริงๆ เราทำมากับตัวเอง อ่านวันละหน้านะ แล้วคิดอย่างนี้ นี่พระอรหันต์พูด เป็นทัศนคติ เป็นโลกทัศน์ เป็นความรู้สึกของพระอรหันต์ แล้วเราอ่านแล้วนี่เรามีความรู้สึกอย่างไร นี่ยกระดับเราขึ้นไง พยายามทำความเข้าใจกับสิ่งที่ท่านพูด ทำความเข้าใจกับสิ่งที่ท่านพูด อยู่ในป่านะ นี่ปัญญาอบรมสมาธิ เดินจงกรมทั้งวันๆ นี่อ่านวันละหน้า อ่านวันนี้ ตอนเช้าอ่านหน้าหนึ่งแล้วปิดไว้เลย ท่านพูดแค่นี้พอ เราก็นี้พระอรหันต์พูดอย่างนี้ แล้วเรามีมุมมองอย่างไร มีทัศนคติอย่างไรกับสิ่งนี้ แล้วใช้ปัญญาเราใส่เข้าไป

นี่ในเวลาเราปฏิบัติเห็นไหม มันยาก ยากขั้นแรก แล้วไปไม่ถูก จะใช้พุทโธ พุทโธ ขนาดไหน จิตสงบขนาดไหน เวลาพุทโธ พุทโธได้ จิตสงบได้ นั่งอยู่นี้จิตสงบเลย เพราะพรรษาแรก บวชพรรษาแรกนะ ไม่นอน ไม่นอนเลย ถือนศีลชิก ไม่นอนเลย พอพุทโธ พุทโธไปนี่มันลงนะ พอจิตมันลง มันเห็นเป็นก้อนเนื้อ มันหมุนเข้ามา คนเป็นสมาธิอยู่นี่นั่งอย่างนี้ ผงะแตกเลยล่ะ เพราะก้อนเนื้อมันจะกลิ้งเข้ามาทับ ในนิมิตนะ

โอ้โฮ..ก็นี่ว่าเราต้องพิจารณาภายในนะ ต้องไปทางนี่นะ ไปไม่รอดไง พอพิจารณาไปๆ มันจืดจืด มันจืดมันจืดมันทำอะไรไม่ได้เลย ไปทางซ้ายก็ตัน ไปทางขวาก็ตัน ตรงหน้าก็ตัน ถัดหลังก็ตัน โอ้โฮ..มันตัน หลวงปู่อ่อนท่านพูด มรรค ๘ คือตัน ๘ ทิศ มรรค ๘ คือตันทั้ง ๘ ทางไง ตันหมดเลยไปไหนไม่รอดเลย มรรค ๘ คือตัน ๘ ทาง ตันหมด

นี่ขั้นแรกมันยากเพราะว่าเราไม่เป็น พอเราเห็นอะไรปั๊บมันก็มีความคลาดเคลื่อน เราเห็นนะเราได้รับรู้ เหมือนกับนกบินผ่านมา แล้วบินมาเราเห็นปั๊บมันไปแล้ว จิตก็เหมือนกัน พอรับรู้อะไรปั๊บมันหายไปแล้ว พอหายไปแล้วทำอย่างไรต่อไป คิดดูสิ ว่าเราจะเห็นนก ว่ามันจะบินมา ว่าจะต่างๆ นี่ก็เหมือนกัน ว่าจิตมันจะสงบ ว่าจะเห็นเป็นกาย ว่าจะเป็นก้อนเนื้อมันกลิ้งมาทับเรา พอทับนี่ผงะเลยนะ

พอผงะไปนี่มันก็เหมือนกับว่างเปล่าเลย แล้วขึ้นต้นตรงไหนล่ะ ทำไมมันถึงเห็นก้อนเนื้อล่ะ แล้วก้อนเนื้อมันเห็นอย่างไรล่ะ ไม่รู้ ถือนศีลชิกไป พุทโธ พุทโธอยู่ทั้งวัน

ทั้งคืนอย่างนั้นล่ะ ก็ไม่รู้ว่าจะขึ้นต้น จับต้นชนปลายไม่ถูกไง จับต้นชนปลายไม่ได้เลย ทั้งๆ ที่รู้ๆ เห็นๆ นี่แหละ แต่จับต้นชนปลายไม่ถูกไง เพราะเราทำไม่เป็น แต่พอพิจารณาไปซ้ำแล้วซ้ำเล่า

แต่ของเราพอทำอย่างนี้แล้วเราไปไม่รอด เราถึงกลับมาใช้พิจารณาจิต ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วเราพิจารณาแล้วมันถึงก้าวเดินไปได้ พอก้าวเดินไปได้เห็นใหม่ ที่ว่ามาถึงหลวงปู่เจี๊ยะ พอพูดเรื่องพิจารณาจิต ท่านบอก “ไม่ฟังมึงหรือก ไม่ฟัง ! มึงต้องพิจารณากาย” ถึงต้องกลับมาพิจารณากายอีกรอบหนึ่ง

“นี่ไม่ฟัง กูไม่ฟังมึงหรือก มึงจำของท่านอาจารย์ใหญ่มา กูไม่ฟัง!”

หลวงปู่เจี๊ยะบอกว่า “ไม่ฟัง ! ถ้ามึงจะให้ฟังมึงต้องพุทโธ พุทโธ พุทโธแล้วมึงต้องดูกายให้ได้”

ก็มานั่งอยู่กับท่านนี้ ทำวัตรทุกคืนนะ ทำวัตรด้วยกันนี่แหละ นั่งกันตรงข้ามนี้ พอ นั่งไปมันพิจารณากาย อู้อู้อันเป็น โครงสร้างเหมือนกับกระดูกที่เขาแขวนนี้ แต่มันเป็นใสหมดเลยไง บอกอู้อู้อ..มันใสหมดเลยนะ นี่ฟังสิคำนี้เราฟังแล้วเรากระเทือนเลยนะ

พอนั่งเสร็จพอเลิกใจ มึงว่าไงล่ะ ท่านก็บอกว่า “ทำไมมึงนั่งตัวเอียงๆ ละ”

“โอ้อโฮ.. โครงกระดูกใสหมดเลย ใสแจ๋วเลย”

“นั่นแหละสมาธิมึงดีเกินไป”

โอ้อโฮ..นึกว่าจะได้คำขมนะ โคนเข้าไปอีกหมัดหนึ่ง “สมาธิมึงดีเกินไป”

ถ้าสมาธิดีมันจะใส แบบว่ามันไม่เป็นวิภาคะ คือมันไม่ขยายส่วนใด คือมันไม่เกิดอาการที่เป็นไตรลักษณ์ อาการที่มันเน่ามันพอง มันไม่เห็นหรือก ถ้าสมาธิแรงเกินไปนี่ก็ต้องพิจารณามากๆ ให้มันสมดุลใจ

นี่เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์ที่เป็นนะ พูดไปแล้วนี่ท่านสวนคำเดียว โป๊ะ ! ใก่นี้ หักคอใก่ทุกทีเลย พูดไม่ออกหรือก ฉะนั้นของเราก็พิจารณาซ้ำๆ แล้วมันก็ละลายไปละลายไปก็รายงานท่านอยู่ เห็นไหม นี่คือการพิจารณา นี่เวลาจับต้นชนปลายไม่ได้ก็จับต้นชนปลายไม่ได้เลย

แต่เวลาเรามาอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ เราออกมาจากบ้านตาด เราอยู่กับครูบาอาจารย์ มันจับต้นชนปลายได้แล้ว พอจับต้นชนปลายได้แล้ว พอมาฟังหลวงปู่เจี๊ยะพูด มันถึงเข้าใจง่ายใจ แต่ถ้าเรายังไม่จับต้นชนปลายนะ หลวงปู่เจี๊ยะพูดอย่างนั้นนะ มันจะเถียงนะ มันจะต่อสู้นะ คำว่าต่อสู้คือเราสู้ไม่ได้หรอก

ไอ้เนี่ยแมวกับหนู หนูมันสู้แมวไม่ได้หรอก แต่หนูนี่มันจะกลับไปอยู่ในรู แล้วไปนั่งคิดเอาเองว่าตัวเองเก่งไง มันจะสู้ สู้ด้วยความคิดใจ ว่ากูนี่แจ๋ว ยังเถียงไม่จบว่าอย่างนั้นเถอะ หนูนี่มันจะเอาอะไรไปสู้กับแมวได้ แต่มันก็อวดเก่งไง หนูมันก็เก่งของมัน ประสาหนู แต่ในรูนะ มันจะกลับไปอยู่ในรูของมัน แล้วมันก็ไปอวดเก่งอยู่ในรูนั่นละ

แต่เนี่ยเพราะว่ามันมีร่องมีรอยมา พอแมวตะปบนะไอ้โฮ..เลือดออกเลยเว้ย มันก็พลิกแพลงต่อสู้ มันก็พยายามแก้ไขของมันไง แต่ถ้านี้เราเทียบถึงนิสัยเรา แล้วเราเทียบถึงว่าเราผ่านครูบาอาจารย์มา ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์บางองค์คอยให้คิด ให้กำลังกับเรามา ให้ทัศนคติเรามา แล้วเราไปเจออาจารย์องค์ต่อๆ ไป เวลาท่านพูดมา เราจะมีใจเข้าใจอย่างนั้นไม่ได้

แต่ถ้าเรามีทัศนคติ เรามีได้การปรับปรุง ได้การปรับพื้นฐานของเรามา พอไปเจอครูบาอาจารย์ท่านพูดมาอย่างนี้มันเข้ากันได้ มันเข้าใจได้ มันเข้าใจได้ว่าท่านพูดนี้หมายความว่าอย่างไร แต่ ! แต่เราเองยังไม่รู้จริง แต่มันเข้าใจได้ว่าคำพูดของท่านนี้ ท่านพูดมาที่มีความหมายว่าอย่างไร แต่เรายังไม่ได้รู้อย่างนั้นได้ พอไม่รู้อย่างนั้นได้ ก็ต้องต่อสู้ ต้องพิจารณาใคร่ครวญ

นี่เป็นเพราะเรามีพื้นฐานมา เรามีครูบาอาจารย์ที่ท่านให้คิดเรามา พอเจอครูบาอาจารย์อีกองค์ ไปหาอาจารย์ถวิล ออกจากหลวงปู่เจี๊ยะไปหาอาจารย์ถวิล ไปถึงก็ไปพูดพิจารณาจิต เพราะคำว่าพิจารณาจิตมันนิสัย คนเราชำนาญการสิ่งใด เวลาเราเข้าสู่สงคราม เราเข้าสู่ข้าศึก เราจะใช้ตามจริตนิสัย ใช้ความถนัดของเรานี้ออกก่อน เพราะว่ามันเป็นความถนัด มันพูดได้เต็มไม้เต็มมือ แต่ถ้าพูดถึงสิ่งไหนที่ไม่ถนัด มันจะพูดไม่เต็มไม้เต็มมือ

ไปหาอาจารย์ถวิลก็บอกว่า “ผมพิจารณาจิตครับ” ท่านนั่งแคะฟันเฉยไม่ฟังเลยนะ ไม่ฟัง เอ๊ะ..เราก็งงเกต เอ๊ะ..ท่านไม่ฟังเราเลยเว้ย เหมือนกับผู้ใหญ่ที่นั่งดูเด็กเล่านิทาน

อย่างนั้นแหละ เราพลิกเลยนะ “โอ้ย..ผมพิจารณากายนะ พอพิจารณากายนี้ โอ้โฮ..มัน
ละลายเลยนะเป็น โคร่งเป็น โคร่งกระดุก แล้วมันละลายอย่างนั้นนะ”

“เออ..เมื่อก็ไม่พูดอย่างนี้”

นี่ไง ความถนัดของคนเห็นใหม่ ความเข้าใจของคน ความถนัดของคน มัน
แตกต่างกันมาก นี่พอเราผ่านครูบาอาจารย์ เราจะเข้าไปคุยกับครูบาอาจารย์ เพราะเรามี
พื้นฐานมา ถ้าคุยกับครูบาอาจารย์ ถ้าครูบาอาจารย์ถนัดอย่างนี้

อย่างเช่นเราไปทางประมงไซ้ไหม เราก็คุยกับเขาเรื่องการหาปลา จริงไหม ไป
ประมงออกทะเล อวนชนิดนั้น อวนชนิดนั้นเบ็ดอย่างนั้นได้ปลาอย่างนั้น อยู่..คุยกันรู้
เรื่องเลยนะ แล้วเวลาเราไปเที่ยวป่านะ เรบอกเราจะเอาอวนไปดักสัตว์นี้เขาไม่ฟังหรอก
เขบอกถ้าเข้าป่านะ มันต้องมีปืนชนิดนั้น ชนิดนั้นจะยิงสัตว์ชนิดนั้น โอ้โฮ..เขาจะฟัง
กันได้

เวลาพิจารณาไป พิจารณากายจะเป็นอย่างนี้ พิจารณาจิตจะเป็นอย่างนี้ พิจารณา
เวทนาเป็นอย่างนี้ มันอยู่ที่ความชำนาญ ถ้าคนมีความชำนาญปืนมันจะแตกต่าง
หลากหลาย นี่เวลาภาวนาไป แต่ ! แต่ไม่ต้องเอามาเป็นความกังวลนะ มันอยู่ที่เรา เราจะ
ลงทะเลออกทะเลหาปลา เราก็ต้องใช้อวน ถ้าเราจะเข้าป่า เราก็ต้องมีปืนพาดิน้ำไม้เพื่อจะ
ล่าสัตว์

การปฏิบัติของเราเนี่ย เราพิจารณากายก็ต้องพิจารณากายไปเลย ถ้าพิจารณาจิตจะ
พิจารณาอย่างไรต้องเอาไปเลย อย่าไปวิตกกังวล เอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วเอาให้ชัดเจน เอา
ให้มันคงไป ในอริยสัจ กาย เวทนา จิต ธรรมนี้อย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างใดอย่างหนึ่ง
ขณะนี้เราเข้าป่า ไม่ต้องไปกังวลถึงทะเล ไม่ต้องกังวลถึงการหาปลา เพราะเราเข้าป่า
ไม่ใช่ไปหาปลา แต่ถ้าเราลงทะเล เราลงน้ำหาปลา ไม่ต้องไปกังวลเรื่องสัตว์ป่า เพราะนี่
เราอยู่ในทะเล ในทะเลก็ระวังจะเข้

นี่เวลาเราพิจารณาไปนี่ พอเวลาทำจริงๆ แล้วมันจะไปทางใดทางหนึ่งเลย ให้
ชัดเจนเลย สิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งนั้นต้องชัดเจน อย่าจับจด อย่าจับจด อย่าละล้าละลัง ความ
ละล้าละลังนี่จิตมันไม่เป็นเอกภาพ สมาธิเราไม่มันคง เราใช้ปัญญาไม่ได้เต็มตัว สิ่งนั้น

มันจะไม่ได้ผล ทำสิ่งใดก็แล้วแต่ต้องเป็นเอกภาพด้วยความเป็นจริง แล้วทำจริงจังเข้าไป
นั่นมันจะได้ผลตามนั้น

นี่พูดถึงในการปฏิบัติในการทำความจริง ที่นี้ก่อนจะปฏิบัติจะมาเริ่มต้น เริ่มต้น
ปฏิบัติเห็นไหม เริ่มต้นปฏิบัตินี้เราต้องมีความมั่นใจก่อน ความมั่นใจเกิดจากอะไรรู้ไหม
เวลาพระพุทธเจ้าสอนนี้พระพุทธเจ้าจะบอกว่า ให้ศรัทธาไทยดกร่วง ต้องให้มีความ
ศรัทธามีความเชื่อมั่นก่อน

ศรัทธาตัวนี้สำคัญมากนะ ศรัทธาคือความเชื่อมั่น เราเชื่อมั่นว่าเราเป็นชาวพุทธ
เรามีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา ศาสดาของเรา พระพุทธเจ้าประกาศตน
กับพระปัญจวัคคีย์ว่าเราเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าประกาศตนว่าท่านเป็นพระ
อรหันต์ ท่านรู้จริง

ที่นี้ถ้าพระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้จริง เราพยายามจะประพฤติปฏิบัติ เราต้องเชื่อมั่น
เชื่อมั่นที่พระพุทธเจ้าสอนเรื่องพุทธานุสสติ พระพุทธเจ้าถึงสอนกรรมฐาน ๔๐ ห้อง
พุทธานุสสติ ัมมานุสสติ สังฆานุสสติ เรื่องกรรมฐาน ๔๐ ห้อง ก็เพื่อให้จิตสงบก่อน

คำว่า “จิตสงบ” นะ ทำไมต้องจิตสงบ ถ้าจิตไม่สงบ พอจิตเราไม่สงบ ความคิด
ของเรา เขาเรียกโลกียปัญญา ที่ว่าปัญญาความคิดของเรา มันเป็นโลกียปัญญา คือปัญญา
ที่เกิด ความคิดของเราเกิดจากกิเลสต้นหาความทะยานอยาก ทั้งๆ ที่เราคิดเรื่องศาสนา
เราคิดเรื่องอริยสัจ แต่เพราะเรายังมีกิเลสอยู่ เรามีกิเลสอยู่ใช่ไหม

เหมือนภาชนะที่มันสกปรก อะไรปลิวเข้าไปมันต้องสกปรก เราถึงต้องทำความ
สะอาด ถ้าความสะอาดเหมือนกับภาชนะ ภาชนะสกปรก เราก็ล้างให้มันสะอาด พอ
ภาชนะสะอาดปั๊บ เราจะไปรับอะไรก็ได้ เห็นไหมถ้วยชามของเรา จะรับถ้วยเดียว รับ
อะไรมันก็กินได้หมด เห็นไหม ถ้าภาชนะเราสกปรก แล้วทำความสะอาด ที่นี้ความสงบ
มันสกปรกมากสกปรกน้อยละ ถ้ามันสกปรกมาก เราล้างแล้วมันสกปรกเล็กน้อย มันจะ
ต้องการอาหาร มันก็ใช้ปัญญาได้ไง

ฉะนั้นคำว่าทำไมต้องทำความสะอาด ทำความสงบของใจ ถ้าจิตมันสงบนะ ทำ
ความสงบนี้เหมือนมูมมอ เหมือนเรานี่ ถ้าจิตเราดี เรามีความเข้าใจดี เราเห็นเหตุการณ์
ต่างๆ เราจะพิจารณาด้วยปัญญา เราแก้ไขเหตุการณ์นั้นได้เลย

เรากำลังเครียด เรามีความทุกข์มากเลย เกิดวิกฤตขึ้นมาอันหนึ่ง เรามองวิกฤตนั้นเราตีความหมายไม่ออกนะ แต่ถ้าเราทำความเข้าใจใจเรา มีความมั่นคง เหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นมาเราแก้ไขได้หมดเลย อ้อ..ปัญหาเล็กน้อย แต่ถ้าเราเคร่งเครียดนะ โอ้โฮ..ปัญหานั้นเท่านี้เจ็บเลยนะ มันเหมือนกับปัญหานี้เท่ากับภูเขาเลย เพราะมันเครียด

ทีนี้ทำความเข้าใจเพื่อเหตุนี้ไง ทำให้มันสงบ พุทโธ พุทโธ พุทโธ ถ้ามันสงบไม่ได้ หรือมันยังไม่สงบ เราจะออกใช้ปัญญาบ้าง ปัญหานี้ก็เพื่อความสงบ ปัญหานี้เพื่อความสงบ ออกใช้ปัญญาได้ แล้วก็บอกว่ัน พุทโธ พุทโธนี้อีกก็ชาติจะได้ใช้ปัญญา

ปัญญาใช้ได้ แต่ปัญหานี้ก็ใช้มาพิจารณาเพื่อความสงบนี้แหละ เพราะถ้าเราไม่ใช้ปัญญาเลย เรามีแต่ความเครียด พุทโธ พุทโธไปนี่ มันเพราะอาหารนะ จิตมันกินอารมณ์ กินความคิดเป็นอาหาร แล้วพอพุทโธ พุทโธ มันเบื่อหน่าย มันไม่ชอบใจ มันก็โต้แย้ง ขัดแย้ง ทีนี้พอโต้แย้งขัดแย้งมันก็เกิดความเครียด ทีนี้พอโต้แย้งขัดแย้งเราก็ก่เปลี่ยนบ้าง ใช้ปัญญาบ้างอะไรบ้าง แก้ไขนั้นไป

ฉะนั้นมันต้องมีศรัทธาความเชื่อ ความเชื่อของเรา ความเชื่อแก้กิเลสไม่ได้ ศรัทธาแก้กิเลสไม่ได้ เห็นไหมคุณตีที่ว่าความเชื่อ ความเชื่อนี้เห็นไหม ศาสนาพุทธนี่เป็น ศรัทธา ศรัทธาเลยหลอกลวงกัน ศรัทธา ๑๘ มงกุฏมันก็เลยหาแต่เงินแต่ทอง ทำบุญต้อง เอาเงินไปทุ่มกัน ไม่ใช่!

พระพุทธเจ้าบอกเลย บอกว่าหาเงินมาได้บาทหนึ่ง จะต้องเอาไว้ทำบุญ ๑ สติงไว้เลี้ยงพ่อแม่ ๑ สติง เก็บไว้เวลาแก่แต่ไปอีก ๑ สติง อีก ๑ สติงถึงเอามาทำบุญ ท่านพระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนเอามาฝังดินไว้ คือเอามาทำบุญ แล้วถ้าเราไม่มีเลยละ ไม่มีเลยไม่เป็นไร ไม่มีเลยนะให้อุณโฆมทนายทานไปกับเขา เห็นเขาทำบุญกุศลก็อุณโฆมทนายทานไปกับเขา ไม่มีอะไรก็ทำบุญได้

ทำบุญคือว่าเราเห็นดีเห็นงามไปกับเขา นี่ก็เป็นบุญแล้วนะเพราะบุญเกิดจากใจ เราถึงบอกว่า ถ้าพูดถึงว่า ถ้าเราไม่มีปัญญาเลย เราก็ก่จะไปเชื่อเขา พระพุทธเจ้าพูดไว้เอง ในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าไม่ได้บอกหาเงินมานะ แล้วเราทำบุญๆ ไม่ใช่ อามิส พระพุทธเจ้าสอนให้เวลาค่ำคืนขึ้นมาเป็นเวลา ให้กำหนดพุทโธ พุทโธ คำว่าทำใจของเราสงบมีคุณค่ามากกว่า มีคุณค่ามาก บุญที่เกิดจากปฏิภาณไหวพริบ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา มันจะเห็นเอง เห็นเองว่าอะไรควร อะไรไม่ควร

แต่เพราะจิตเรานี้เศร้าหมอง จิตเรานี้อยู่ในการครอบงำของอวิชชา ไม่เชื่อตัวเองนะ ต้องให้อาจารย์บอกว่าเอาตั้งมาเอาตั้งมา แล้วเอ็งเอาบุญไป อย่างนี้ก็ไม่ถูก เห็นไหม แต่ถ้าจิตใจเราคิดขึ้นมา เราเข้าใจได้ไง เห็นไหม ขนาดว่าจิตสงบเราก็รู้แล้วอะไรควรไม่ควร เออ อาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราะ ท่านชี้นำเข้ามา ชี้นำเข้ามาให้เราทำคุณความดี สิ่งนี้มันใจถึงใจนะ ยิ่งเราเห็นคุณค่ามากเท่าไรนะยิ่งเคารพบูชาท่านนั้น

ยิ่งถ้าเรานะ คุณสิเวลาหลวงตาท่านกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านบอกพระพุทธเจ้ารู้ได้อย่างไร เราทำอะไรไปนี่รู้หมดแล้ว นี่สมัยหลวงปู่มันนะ ใครทำอะไรไป ไปถามท่านสิ ท่านรู้ก่อนเราแล้ว ถ้าไม่รู้มาก่อนท่านจะมาสอนเราได้อย่างไร ถ้าไม่ผ่านประสบการณ์อย่างนั้นมา ท่านจะมาสอนเราได้อย่างไร นี่ นี่ประสบการณ์มันเกิดมาก็เกิดมาจากความที่ว่าเราไม่รู้สิ่งใดเลย

นี่เราพยายามแก้ไขของเราเห็นไหม แก้ไข มีความเชื่อ มีความเชื่อมั่น แล้วกำหนดลมหายใจเข้านี้ “พุท” ลมหายใจออกนี้ “โธ” ไปก่อน เริ่มต้นเพราะอะไรรู้ใหม่ เริ่มต้นจากสิ่งที่ไม่เคยทำ เวลาทำหน้าที่การทำงานเห็นไหม เราจะมีอุปกรณ์มีอะไรต่างๆ ทำ แต่เวลาจะปฏิบัติใจ แล้วเราเอาอะไรมาทำละ ก็เอาลมหายใจกับความรูสึกนี้เป็นอุปกรณ์ ลมหายใจเข้านี้ “พุท” ลมหายใจออกนี้ “โธ” หยิบๆ เริ่มต้นตรงนี้ก่อน

เราบอก อู้อู..นี่มันหยาบมันพื้นฐาน ไม่มีประโยชน์อะไรเลย พวกเรานะ ถ้าพื้นฐานนะ การศึกษาไม่ดีมานะ การศึกษาข้างหน้านี้จะล้มเหลว อนุบาลนี่นะ การศึกษาพื้นฐานมาทำให้มันแน่น แล้วพอเราเรียนขึ้นไปข้างบนนี่มันจะเข้มแข็ง ลูกของคนมีฐานะเขาส่งลูกเรียนเมืองนอกกลับมา เขาไม่ให้ลูกเป็นนักบริหารหรอก เขาให้ลูกไปเป็นจับกังให้ลูกลงไปเป็นพื้นฐานในบริษัทของเขา หัดล้างส้วม หัดแบกของ ให้รู้จักพื้นฐานของงานขึ้นมาเลย แล้วพอเขารู้พื้นฐานในงานบริษัทของเขาแล้วนี่ เขาจะรักษาบริษัทของเขาไว้ได้

เรียนจบมาเลย มาถึงให้เป็นผู้อำนวยการเลยนะ ข้างล่างมันโกงมันกินกันนะ ไม่รู้เรื่องเลย เปิดแต่ตำรานะ โอ้อโฮ..บริหารจัดการนะ แหม..บริษัทก็จะร่ำรวยมหาศาลเลยนะ โอ้อข้างล่างมันจะกันรู้พอรุนไปแล้วยังไม่รู้ตัวเลยนะ

เห็นไหม ทำไมถึงต้องกำหนดลมหายใจเข้านี้ “พุท” ลมหายใจออกนี้ “โธ” พุท โธ พุทโธนี่ พื้นฐานนี้ให้เราเข้าใจ พื้นฐานเข้าใจ จิตเป็นสมาธิก็เข้าใจ พอจิตมันออกจับ

ปัญญา ไอ้โฮ.. เฮอะ..ปัญญาอย่างนี้ก็มีด้วยหรือ ปัญญาอย่างนี้ ไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น ไอ้ปัญญาที่คิด คิดมาทั้งปีทั้งชาตินี้ละ ไอ้นั้นมันโลกีย์ปัญญา ปัญญาอย่างนั้นนี่ยิ่งคิดยิ่งงมงายยิ่งคิดยิ่งสงสัยเนาะ พอจิตเป็นสมาธิเนะ พอปัญญามันออกนะ ไอ้โฮ.. มันถอดมันถอนนะ ปัญญาอย่างนี้มันเกิดได้อย่างไร

นี่ไง ถ้าภาวนามยปัญญามันเกิดนะ เราจะเห็นเลยเห็นความต่างของโลกีย์ปัญญากับของโลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญานี้มันเกิดขึ้นมาโดยสังขธรรม มันไม่เกิดขึ้นมาจากการคาดหมาย มันไม่เกิดขึ้นจากจินตนาการ มันไม่เกิดขึ้นมาจากการมีตัวเราเข้าไปมีส่วนร่วม ถ้ามีตัวเราเข้าไปมีส่วนร่วม มันจะมีวิชาเข้าไปบวก มีส่วนร่วมเข้าไป มันไม่เป็นความจริง

แต่ถ้ามันเป็นสังขธรรม แล้วสังขธรรมเกิดบนอะไรละ อ้าว..แล้วสังขธรรมมันเกิดได้อย่างไรละ อ้าว..ก็ปฏิบัติแล้วก็ไปโลกีย์ปัญญา แล้วนั่นเป็นสังขธรรมได้อย่างไร

สังขธรรมเพราะจิตมันสงบ จิตเป็นสากลไง ถ้าจิตไม่สงบนะ นี่ไงพันธุกรรมทางจิต เพราะจิตเราไม่สงบ ทุกคนนี้มีมุมมองต่างๆ กัน ทุกคนมีความคิดหลากหลาย ปัญหาเดียวเกิดขึ้นมานะ ๒๐ คนมันก็เถียงกัน ๒๐ เรื่อง เพราะความคิดมันหลากหลาย แต่พอจิตมันสงบเป็นสากล จิตเป็นอันเดียวกัน เพราะความสงบเป็นสงบอันเดียวกัน มันมองปัญหานั้นออกนะ ปัญหานั้นมันมองมาในมุมมองใกล้เคียงกันมากเลย

มันก็มี DNA นี่แหละ มันมีพันธุกรรมทางจิตนี่แหละ แต่เพราะข้อเท็จจริงมันเป็นแบบนี้ แล้วจิตเราเป็นสากล จิตมองเหตุการณ์นั้นด้วยเป็นสากล ด้วยข้อเท็จจริง มันไม่ได้มองด้วยอารมณ์ความรู้สึก มันมองด้วยข้อเท็จจริง มันจะเห็นข้อเท็จจริงว่าเหตุการณ์อย่างนี้ควรแก้ไขอย่างไรเห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน พอจิตมันสงบแล้ว พอมันออกมาพิจารณาไปแล้ว มันตามข้อเท็จจริง นี่สังขธรรมมันเกิด สังขธรรมมันเกิด สังขธรรมมันเกิดบนอะไร สังขธรรมมันเกิดบนหัวใจของสัตว์โลก สัตว์โลกมันมีวิชา สัตว์โลกมันมีวิชาพาเกิด แล้วสังขธรรมมันเกิดบนนั้น เพื่อมันจะถอดถอน สังขธรรมมันเกิดขึ้นบนหัวใจที่มันจะถอดถอนวิชาบนหัวใจนั้นเห็นไหม

นี่ปัญญามันเกิดที่ไหน ! ปัญญามันเกิดที่ไหน ! สัจธรรมมันเกิดที่ไหน ! สัจธรรมมันเกิดในพระไตรปิฎก สัจธรรมมันเกิดในคำรา "อั้นมันเป็นสุขตมยปัญญานะ สัจธรรมมันเกิดบนหัวใจ เกิดบนความรู้สึก เพราะความรู้สึกนี้มันพาเกิดพาดาย จิตปฏิสนธิ ปฏิสนธิวิญญาณ ปฏิสนธิจิต ที่จิตมันมาเกิดเป็นเรา ตัวนี้มันพาเกิดนะ เกิดโดยกรรม แล้วเราพิจารณาของเรา เราทำความสงบของใจเข้าไป แล้วจิตมันสงบเข้ามา แล้วออกรู้ด้วยปัญญา

นี่สัจธรรมมันเกิดบนหัวใจ มันจะถอดถอนไอ้อวิชชาบนปฏิสนธิจิตนั้น พอจิตนั้นโดยทำลายหมด อาสวะเหติ จิตตานิ วิมูจิงสูติ อาสวะสิ้นไป จิตไม่มี จิตโดนทำลายหมด ถ้าจิตมีจิตตัวภพ ตัวภพตัวภพชาติ เพราะปฏิสนธิจิตมันพาเกิดพาดาย ทำลายตรงนี้หมดเลย มันไม่มีไปเกิดเห็นใหม่ ไม่มีอะไรเกิดแล้วพระพุทธเจ้าพูดอะไร ๔๕ ปี นี้โง่สุปาทีเสสนิพพาน เห็นใหม่

นี่เริ่มต้นปฏิบัติ ท่านบอกจะพูดให้มีความเชื่อมั่น แล้วกำหนดนี้ (สุคตมหายใจ) ลมหายใจเข้านี้ "พุท" ลมหายใจออกนี้ "โธ" ทำไปเรื่อยๆ ถ้ามีवासนาจิตมันจะสงบแล้วมันจะมีความร่มเย็น ถ้าไม่มีवासนา หรือว่าเราคนนี้ वासนาไม่ใช่เกิดจากตรงนี้หรือก वासนาเกิดมาตั้งแต่อดีตชาติ นี่พันธุกรรมทางจิตมันเกิดมานะ

พอเกิดมาแล้วความคิดความนึกการกระทำนี้มันเป็นจริตนิสัย นิสัยคนมันหลากหลาย พุทโธ พุทโธ ถ้าจิตมันสงบมันก็สงบไป ถ้าจิตไม่สงบมันมีอุปสรรคมันมีอะไร เพราะอันนี้มันเป็นบุญกรรมของแต่ละบุคคล ถ้าบุญกรรมของแต่ละบุคคล ถ้ามีอุปสรรค เราต้องแก้ไขไปตามอุปสรรคนั้น

ถ้ามีอุปสรรคเห็นใหม่ ถ้ามันภาวนาพุทโธก็ไม่ได้ ใช้ปัญญาคิด ใช้ปัญญาตรึกในธรรม ถ้าตรึกในธรรมเพราะพระพุทธเจ้าสอนพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบันนะ แล้วมาปฏิบัติมาบวชกับพระพุทธเจ้า แล้วไปนั่งพุทโธ พุทโธอยู่ แล้วสัปหงกโง่งวง นี่พระโสดาบันนะ พระพุทธเจ้าบอก มาโดยฤทธิ์เลย

"โมคคัลลานะ ถ้าเธอง่วงเหงาหาวนอน ก็จงหงนหน้าดูดาว ไม่หาย ถ้าไม่หายนะเอาน้ำลูบหน้า ถ้าไม่หายแล้วให้ตรึกในธรรม ถ้าไม่หายให้นอนชะ นอนแล้วตื่นขึ้นมาค่อยทำใหม่"

นี่พระพุทธเจ้าสอนจริงๆ เวลาสมองมันโง่งวง นี่พระโมคคัลลานะนะ แล้วเรานี่ เป็นใคร เราจะไม่มีการสัปหงกโง่งวง เราจะไม่มี นี่พระพุทธเจ้าสอนนะ นี่เวลา พระพุทธเจ้าสอน เวลามันง่วงเหงาหาวนอนนี่ จะแก้ไขอย่างไร พระโศคาบันยังนั่ง สัปหงก พระโมคคัลลานะยังนั่งสัปหงก แล้วเวลาเราเป็นขึ้นมา เราจะน้อยใจทำไม เรา ต้องแก้ไขของเรา

ทีนี้เราทำพุทโธ พุทโธไป ถ้ากำหนดลมหายใจเข้าออก พอ “พุท” ลมหายใจเข้า “โธ” ลมหายใจออก มันจะตกวงค์บ้าง มันจะตกวงค์เราก็เข้าใจได้ ถ้ามันตกวงค์นะ มันจะพุทโธ พุทโธ พุทโธเวทหายไปแล้วนะ พอสักครึ่งชั่วโมง ชั่วโมงหนึ่งนี่มันสะดุ้ง ปุ้งกลับมาแล้ว นั่นล่ะตกวงค์ บางทีพุทโธ พุทโธมันจะเริ่ม พุทโธ พุทโธ พุทโธนี่มันก็จะเฉยๆ ไป จนไม่รู้รู้อะไรเลย นั่นก็เป็นวงค์อย่างอ่อนๆ

แต่ถ้าเป็นสมาธินะ พุทโธ พุทโธนี่ อู้ฮู..จิตมันจะนิ่ง เห็นเหมือนเราลืมตา เราเห็น ภาพชัดเจน นี่ลืมตาได้เห็นภาพชัดเจนเลย พุทโธ พุทโธ พุทโธไป มันชัดเจนแล้วมันจะ ละเอียดลงไป ชัดเจนอย่างนี้เลย ชัดเจนตลอดเวลา จนจิตมันรวม มันเป็นอิสรภาพของ มันนะ โอ้อโฮ.. โอ้อโฮ.. มันรู้ของมันตลอดเวลา ไม่มีเวลาแยกแยะไปไหนเลย มันรู้ของมัน มันมีความสุขของมัน มันเหมือนคล้ายกับเปลือกกล้วย ร่างกายนี้เป็นเปลือกกล้วย ตัวจิต เป็นตัวกล้วย คล้ายกับเปลือกกล้วยนี่มันปอกกล้วยเลย คือจิตมันสงบจนไม่รู้รู้อะไรเลย อย่างนี้ก็เป็นได้

นี่พูดถึงสมาธินะ แต่สมาธิก็คือสมาธิ สมาธิคือจิตสงบ ถ้าจิตสงบมันใช้ปัญญา พอจิตสงบออกมาแล้ว มุมมองการเห็นพิจารณาต่างๆ มันจะหลากหลาย มันไม่เป็น มุมมองเดิมๆ มุมมองเดิมๆ คือพันธุกรรมทางจิต มันมองเห็นเหตุการณ์อย่างนี้ มันเป็นเรื่องสมองไง เรื่องสมองมันชอบมันไม่ชอบอย่างนี้มันสูตรตายตัว สิ่งนี้เกิดขึ้นมามันก็ให้ ค่าโดยอัตโนมัติ

แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วนะ เรื่องสมองไม่เกี่ยว มันเป็นพลังงานของจิตล้วนๆ แล้วถ้า มันมีกำลังของมัน มันพิจารณาของมัน มันจะเข้ามาถอดถอน ไอ้สิ่งที่กรงรังในหัวใจ มัน ถอดถอนออกไปเรื่อยๆ เขาเรียกว่าตัดทันทักษะ คือการชำระล้างชั่วคราว ชั่วคราว ชั่วคราว จนมีความชำนาญนะ ถึงที่สุดมันถอนเลย ถอนอะไร ถอนความเห็นผิด

สักกายทิฏฐิใจ ความเห็นผิดว่าสิ่งนี้เป็นของเรา สรรพสิ่งนี้เป็นของเรา จิตได้สำนึกก็เป็นของเรา แต่เป็นของเราจริง ของเราโดยสมมุติ

ชีวิตนี้เป็นของเรานะ ทุกอย่างเป็นของเรา อิศรภาพของเรา เราแก้ไขของเรา เราทำของเราได้ แล้วพอมันก็เข้าใจว่าเรคือเราไง แล้วมาถอดถอนตรงนี้ออกไปนะเราจะเห็นเลย เราจะเข้าใจได้เลย พอมันถอดถอนอันนี้ออกเห็นใหม่ นี่มันก็อยู่กับกันโดยธรรมชาติ มันอยู่กับกันโดยสัจจะความจริง

สัจจะความจริงว่า เราเกิดมาในชีวิตนี้ แล้วนี่มันถอดถอนความเห็นผิดอันนี้แล้ว มันจะมีข้างหน้าต่อไป สัจจะความจริงมันจะเคลื่อนเข้าไป ถึงที่สุดนะ มันทำให้จิตนี้พ้นออกไปจากสัจจะทั้งหมด สัจจะ อริยสัจจะ แล้วมันพ้นเข้าไปเห็นใหม่ สัจจะนี่ก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง สมมุติบัญญัติ วิมุตติมันพ้นออกไป พอพ้นออกไป มันจะพ้นออกไป

พูดมากมันก็เหมือนกับว่าเรายืนกระต่ายขาเดียว เพียงแต่เราปฏิบัติกัน แล้วถ้ารู้จริงขึ้นมา แล้วมาคุยกันนะ กำมาเลย เหมือนกันใหม่แล้วแบออกมา กำมาเลยนะ แล้วมาแบ ไขใหม่ ถ้ากำมาเลย แบออกมานี้ไม่มีอะไรเลยเห็นใหม่ ถ้ากำมา แบออกมา นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันรู้จริงนี่มันจะเป็นอย่างนั้น ไม่ห้วนไหว ไม่กลัวสิ่งใดเลย กำมาเลยนะ แบออกมานี้เหมือนกันใหม่

อันนี้เป็นความจริงอันหนึ่งนะ นี่พูดถึงการปฏิบัตินะ เริ่มต้นกำหนดพุทโธ พุทโธ ต้องให้จิตสงบ จิตสงบขึ้นมาเห็นใหม่ ถ้าจิตสงบขึ้นมา ปัญญา มันจะเป็นปัญญาของเรา ถ้าจิตไม่สงบเข้ามานะ ปัญญาที่เราพิจารณาอยู่นี้ มันเป็นปัญญาของพระพุทธเจ้า

สัจธรรมนี้เราพิจารณาไปขนาดไหนนะ ไม่พ้นจากปัญญาพระพุทธเจ้าไปได้หรอก แต่ถ้ามันเกิดกับเรานะ นี่มันเป็นปัญญาของเรา ปัญญาของเราเพราะอะไร เพราะมันเป็นธรรมะส่วนบุคคล ธรรมะของจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นตนเอง จิตดวงนั้นทำเองเห็นใหม่ มันถึงเป็นนิพพานของจิตดวงนั้น

เวลาพระสารีบุตรไปลาพระพุทธเจ้าไปนิพพานเห็นใหม่ พระโมคคัลลานะไปลาพระพุทธเจ้าไปนิพพาน แล้วเวลาพระพุทธเจ้าท่านจะนิพพานของท่านนะ

“อานนท์ เราไม่ได้เอาธรรมะของใครไปเลยนะ เราเอาแต่ของเราไปเอง เราเอาสัจจะความจริงในหัวใจของเราไป เราไม่ได้เอาธรรมะของใครไปเลย”

นี่พูดกับพระอานนทนะ พระอานนทร้องไห้ใหญ่เลย เพราะพระพุทธเจ้าจะนิพพาน เพราะพระอานนทที่เป็นพระโสดาบัน ต้องการอาจารย์อีก ต้องการผู้สอน

“อานนท เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ ธรรมและวินัยที่เราตรัสไว้ดีแล้ว จะเป็นศาสดาของพวกเธอ เราตายแล้วเราก็เอาแต่ธรรมะของเราไปเอง คือเอาความรู้ลึกของเราไปคนเดียว”

พระสารีบุตรก็เอาของพระสารีบุตรไป พระโมคคัลลนาก็เอาของพระโมคคัลลนนะไป พวกเราถ้าปฏิบัติได้ก็จะเอาของเราไป ถ้าเรายังปฏิบัติไม่ได้ เราก็จะเอาทุกข์ของเราไป ทุกข์นี้ ทุกข์ ถ้าเราปฏิบัติได้ เราจะเอาสัจจะความจริงของเราไป

ฉะนั้นปฏิบัติแล้วนี้ มันเป็นสัจจะความจริงของเรานะ เราถึงต้องตั้งใจของเราปฏิบัติของเราเพื่อเรา เอวัง